

PAŽYMA

LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJOS DĖL KLAUSIMŲ, SVARSTOMŲ 2021 M. SPALIO 11–12 D. D. ES TARYBOS (ŽEMĖS ŪKIS IR ŽUVININKYSTĖ) POSĖDYJE

Š. m. spalio 11–12 d. d. vyksiančio ES Tarybos (Žemės ūkis ir žuvininkystė) posėdžio metu numatyta svarstyti šiuos klausimus:

1. Tarybos reglamentas, kuriuo nustatomos 2022 m. žvejojimo Baltijos jūroje galimybės – *Politinis susitarimas*

Klausimo esmė:

ES Tarybos posėdžio metu bus siekiama politinio susitarimo dėl svarbiausių verslinių išteklių žvejojimo galimybių Baltijos jūroje ateinančiais metais.

Pagal Reglamentą (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos (BŽP), gyvieji jūrų biologiniai ištekliai turi būti naudojami taip, kad žvejojamų rūšių populiacijų dydžiai viršytų dydžius, kuriais gali būti užtikrintas didžiausias galimas tausios žvejojimo laimikis (MSY). Svarbi priemonė siekiant šio tikslo yra kiekvienais metais nustatomos žvejojimo galimybės.

Europos Komisijos pasiūlymas parengtas remiantis mokslinėmis rekomendacijomis dėl žuvų išteklių būklės, BŽP reglamentu (ES) Nr. 1380/2013 ir Daugiamečiu Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklių valdymo ir tų išteklių žvejojimo planu (reglamentas (ES) Nr. 2016/1139).

EK siūlo ženkliai mažinti (lyginant su 2021 m.) vakarinės Baltijos jūros dalies ir Centrinio baseino strimelių žvejojimą. Siūloma padidinti Botnijos įlankos ir nežymiai padidinti Rygos įlankos strimelių žvejojimo galimybes.

EK ir toliau siūlo drausti tikslią žvejojimą ir nustatyti tik priegaudos BLSK (bendri leidžiami sužvejoti kiekiai), tiek rytinės, tiek vakarinės Baltijos jūros dalies menkei. Taip pat siūloma išlaikyti 2021 m. galiojančius apribojimus mėgėjų vykdomai menkių žvejojimui.

Siūloma drausti tikslią komercinę lašišų žvejojimą visoje Baltijos jūroje (išskyrus Suomijos įlanką), paliekant tik neišvengiamos priegaudos kvotą. Mėgėjų žvejojimas taip pat būtų draudžiamas, išskyrus reglamente numatytus atvejus, kuomet yra taikomos išimtys.

Dėl kitų išteklių – jūrinių plekšnių bei atlantinių šprotų, EK siūlo išlaikyti tokias pačias žvejojimo galimybes kaip ir 2021 m. (nepaisant to, kad mokslinė rekomendacija leidžia didinti šprotų BLSK).

Komisijos siūlomos Lietuvai aktualių išteklių žvejojimo galimybės 2022 m. (palyginimas su 2021 m.):

- Centrinio baseino strimelių – 1305 tonos (-54 %);
- Šprotų – 11158 tonos (0 %);
- Pagrindinio baseino lašišų – 989 vienetai (tik priegauda, tikslią žvejojimą draudžiama) (-32,5 %);
- Vakarinė menkių – 8 tonos (tik priegauda, tikslią žvejojimą draudžiama) (-92 %);

- Rytinių menkių – 33 tonų priegaudos kvota (tikslinė žvejyba draudžiama) (0 %).

Lietuvos pozicija

Lietuva remia ES tvarios žvejybos tikslus, tačiau išlaiko rezervuotą poziciją dėl kitų metų Baltijos jūros bendrų leidžiamų sužvejoti kiekių (BLSK).

Pagrindinis prioritetas Lietuvai – visų trijų tvarumo ramsčių vienoda svarba ir Baltijos jūroje žvejojantių laivų gyvybingumo išlaikymas. Todėl manome, kad, nustatant Baltijos BLSK turi būti išlaikyta teisinga pusiausvyra tarp atsargaus požiūrio ir sektoriaus stabilumo. Lietuva ragina remtis optimaliu mokslinių rekomendacijų lygiu, kuris leistų pasiekti pusiausvyrą bei atsižvelgti ir į socialines ekonomines pasekmes, palaikyti žvejybos sektoriaus gyvybingumą ten, kur komercinė žvejybos veikla galima.

Tai pat manome, jog nepateisinama Komisijos pozicija Rusijos atžvilgiu: tuo tarpu, kai visos ES šalys deda dideles pastangas išteklių išsaugojimui ir tvariam naudojimui, Rusijos pusė išlaiko tikslinę menkių žvejybą, o strimelėms ir šprotams vienašališkai nusistato daug didesnes žvejybos galimybes nei numato mokslininkų rekomendacijos ir istoriškai jai tenkanti žvejybos galimybių dalis. Rytinė Baltijos dalis ir ten žvejojantys Lietuvos žvejai dėl to nukenčia labiausiai.

Dėl atskirų išteklių:

Lietuva pritaria Rytinės menkės priegaudos BLSK nustatymui.

Baltijos jūros pelaginis sektorius iki šiol išlaikė stabilumą ir gyvybingumą, todėl Lietuva negali pritarti Komisijos pasiūlymui drastiškai mažinti Centrinio baseino strimelių bendrus leidžiamus sužvejoti kiekius. Mokslinės rekomendacijos palieka erdvės lankstumui, kad būtų galima išvengti staigių svyravimų, todėl mažinimas turėtų būti paremtas geriausiomis mokslinėmis rekomendacijomis ir Baltijos jūros daugiamečiu valdymo planu. Tuo pačiu Lietuva yra pasirengusi stiprinti pelaginės žvejybos kontrolę, peržiūrėdama kriterijus, rizikos vertinimą bei didindama kontrolės pajėgumus.

Lietuva taip pat negali paremti pasiūlymo išlaikyti 2021 m. šprotų BLSK lygį. Atsižvelgiant į tai, kad remiantis moksliniais vertinimais, šis išteklius yra geros būklės, jis tampa gyvybiškai svarbiu pelaginio laivyno išsaugojimui. Siūlome didinti BLSK, atsižvelgiant į mokslines rekomendacijas bei vadovaujantis Baltijos jūros daugiamečio plano nuostatomis.

2. 2022 m. žvejybos galimybės: žuvų ištekliai, kuriais dalijamasi su Jungtine Karalyste

– *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

2020 m. gruodžio 24 d. pasiektame Europos Sąjungos (ES) ir Jungtinės Karalystės (JK) Prekybos ir bendradarbiavimo susitarime, kuris įsigaliojo 2021 m. gegužės 1 d., yra numatyta bendrų žuvų išteklių valdymo tvarka vykdant metines konsultacijas. Šalys susitarė bendradarbiauti siekdamas užtikrinti, kad jų vandenyse vykdoma bendrų išteklių žvejybos veikla ilginiui būtų ekologiškai tvari ir padėtų siekti

ekonominės ir socialinės naudos, kartu visapusiškai gerbiant nepriklausomų pakrančių valstybių teises ir pareigas. Susitariančios šalys siekia bendro tikslo žvejoti bendrus išteklius tokiu mastu, kad būtų išlaikytos ir palaipsniui atkurtos žvejojamų rūšių populiacijos, viršijančios biomasės lygį, kuris gali užtikrinti didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį (MSY).

Europos Komisija, Sąjungos vardu, vykdo metines konsultacijas pagal susitarimą, laikydamosi 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (UNCLOS) ir BŽP reglamento nuostatų ir vadovaudamosi pozicija, kurią nustato Taryba.

2021 m. rugsėjo 23 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Tarybos sprendimo dėl pozicijos, kurios Sąjungos vardu turi būti laikomasi kasmetinėse konsultacijose su JK siekiant susitarti dėl bendro leidžiamo sužvejoti žuvų kiekio. Šiuo pasiūlymu siekiama nustatyti principus ir gaires, kuriomis bus vadovaujamosi konsultacijose su JK. Komisijos pasiūlymą šiuo metu nagrinėja Taryba.

ES Taryba kviečiama pateikti gaires būsimoms konsultacijoms dėl 2022 m. išteklių, kuriais dalijamasi su JK žvejybos galimybėmis. ES Tarybos posėdyje valstybių narių bus prašoma išsakyti savo nuomones dėl bendrų žuvų išteklių su JK valdymo bei kitų joms aktualių klausimų.

Lietuvos pozicija

Lietuva reikšmingų žvejybos kvotų, dėl kurių konsultuojamasi su JK, negauna. Lietuvos laivai JK vandenyse žvejoja po apsikeitimų su kitomis valstybėmis narėmis (Nyderlandais ir Vokietija) gaunamas žvejybos galimybes. 2016 m. sugavimai: 1,1 tūkst. tonų (skumbrės ir stauridės), 2019 m. sugavimai: 1,35 tūkst. tonų (stauridės ir sardinės), 2020 m. sugavimai: 15,2 tūkst. tonų (pagrindė silkės, skumbrės ir merlangai).

Lietuvos delegacija išklauskis Europos Komisijos informaciją.

3. ES-Norvegija ir pakrantės šalys: konsultacijos dėl žvejybos 2022 m.

– *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

ES–Norvegijos, ES–Norvegijos ir Jungtinės Karalystės konsultacijos dėl žvejybos 2022 m. turėtų vykti 2021 m. spalį ir gruodį. Pakrančių valstybių konsultacijos dėl skumbrės, jūrinio ešerio, Atlantinės-Skandinavijos silkės žvejybos konsultacijos turi įvykti 2021 m. spalio mėn.

Taryba kviečiama pateikti gaires būsimoms konsultacijoms. ES Tarybos posėdyje valstybių narių bus prašoma pasikeisti nuomonėmis dėl prioritetų, susijusių su minėtomis konsultacijomis.

Komisija, ruošdamasi konsultacijoms, netrukus po diskusijų Taryboje pateiks neoficialius dokumentus, kad galėtų išsamiai išnagrinėti ir patvirtinti ES pozicijas.

Lietuvos pozicija

Lietuvos delegacija ES Tarybos posėdžio metu išklauskis Europos Komisijos informaciją.

4. ICCAT (Tarptautinės Atlanto tunų apsaugos komisijos) metinis susitikimas (2021 m. lapkričio 15-22 d.)

– *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

ES Tarybos posėdžio metu valstybės narės bus kviečiamos išsakyti savo prioritetus rengiantis ICCAT metiniam susitikimui, kuriame bus sprendžiama dėl tunų ir tuninių rūšių žuvų Atlanto vandenyne ir gretimose jūrose išteklių valdymo ir jų žvejybos ateinančiais metais. ES yra viena iš šios tarptautinės organizacijos susitariančiųjų šalių, o šiuo klausimu labiausiai suinteresuotos valstybės narės yra Prancūzija, Ispanija, Portugalija, Italija, Graikija, Kroatija, Kipras, Malta.

Lietuvos pozicija

Lietuvos laivai specializuotos tunų ir tuninių rūšių žuvų žvejybos Atlanto vandenyne bei gretimose jūrose nevykdo. ES Tarybos posėdžio metu Lietuvos delegacija išklaitys Europos Komisijos informaciją.

5. BŽŪP strateginių planų rengimas

– *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

2021 m. birželio 24–25 d. ES Taryba, Europos Parlamentas ir Europos Komisija pasiekė politinį susitarimą dėl BŽŪP reformos, įsigaliosiančios nuo 2023 metų. 2021 m. antrąjį pusmetį ES Tarybai pirmininkaujant Slovėnijai turi būti užbaigtas likęs darbas dėl BŽŪP po 2020 m. dokumentų rinkinio tekstų teisinio – lingvistinio sutvarkymo ir galutinio patvirtinimo. Taip pat turi būti priimti su BŽŪP reforma susiję deleguotieji ir įgyvendinantys teisės aktai.

Iki 2021 m. gruodžio 31 d. valstybės narės turi pateikti EK savo BŽŪP strateginius planus. EK per šešis mėnesius turi įvertinti ir patvirtinti planus iki jų įgyvendinimo pradžios nuo 2023 m. sausio 1 d.

BŽŪP strateginių planų reglamente nustatyti bendrieji parametrai, kuriais vadovaujamosi rengiant, vertinant ir tvirtinant BŽŪP strateginius planus. Ministrai ne kartą pabrėžė, kad tvirtinant BŽŪP strateginius planus turėtų būti naudojami tik teisiškai privalomi aktai. Toks principas galiausiai buvo įtvirtintas BŽŪP strateginių planų reglamento nuostatose.

EK, siekdama padėti rengti nacionalinius BŽŪP strateginius planus, kiekvienai valstybei narei pateikė individualias rekomendacijas, nustatydamą pagrindines sritis, kurioms turėtų būti skiriama daugiausia dėmesio. Remiantis valstybių narių žemės ūkio sektoriaus ir kaimo vietovių analize, rekomendacijomis siekiama užtikrinti, kad būtų pasiekti devyni konkretūs BŽŪP tikslai, taip pat, kad būtų laikomasi Žaliojo kurso užmojų, o konkrečiau - su juo susijusių „Nuo ūkio iki stalo“ ir Bioįvairovės strategijų šešių tikslų¹. EK ragina valstybes nares nustatyti konkrečias nacionalines šių tikslų vertes savo BŽŪP strateginiuose planuose, taip užtikrinant, kad BŽŪP derėtų su Žalioju kursu. BŽŪP strateginių

¹Kiekybiniai ES lygmens tikslai, susiję su pesticidų naudojimu ir rizika, antimikrobinių medžiagų pardavimu, maistinių medžiagų praradimu, ekologinio ūkininkavimo plotu, kraštovaizdžio biologine įvairove ir galimybe naudotis sparčiuoju plačiajuosčiu internetu.

planų tvirtinimo procese, kuris bus grindžiamas naujajame BŽŪP strateginių planų reglamente nustatytais kriterijais, EK naudos rekomendacijas, kaip svarbų rekomendacinį dokumentą planams vertinti.

Įgyvendinimo laikotarpio pradžioje, iki 2023 m. gruodžio 31 d., Europos Komisija turės parengti valstybių narių BŽŪP strateginių planų suvestinę ataskaitą, kad įvertintų bendras valstybių narių pastangas ir bendrą užmojų siekti konkrečių tikslų, atsižvelgiant į ES 2030 m. tikslus, nustatytus strategijose "Nuo ūkio iki stalo" ir "Biologinė įvairovė".

Valstybės narės šiuo metu rengia savo strateginius planus, taip pat remdamosi ir Komisijos konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis. Atsižvelgiant į tai, kad pasiektas politinis susitarimas dėl BŽŪP reformos dokumentų rinkinio ir artėja oficialus jo priėmimas, EK vertinimu, daugelis valstybių narių turėtų būti BŽŪP strateginių planų užbaigimo etape.

ES Tarybos posėdyje vyks pasikeitimas nuomonėmis apie pažangą rengiant BŽŪP strateginius planus ir galimas problemas.

Lietuvos pozicija

Dėl BŽŪP strateginių planų rengimo šiuo metu vyksta intensyvus darbas rengiant bendrusius strateginio plano elementus, projektuojant intervencines priemones, taip pat vyksta *ex-ante* vertinimai. Tačiau yra tam tikrų iššūkių ir procesą pristabdančių veiksnių, vis dar trūksta teisinio aiškumo – dar nėra patvirtinti BŽŪP baziniai ir antriniai teisės aktai.

Visada pasisakėme už EK vykdomo strateginių planų vertinimo ir patvirtinimo proceso skaidrumą. Svarbus yra skaidrumas dėl planų bendrųjų vertinimo principų. Visoms valstybėms narėms turi būti taikomi vienodi standartai ir užtikrinamas vienodas traktavimas, o strateginių planų patvirtinimas turi būti vykdomas remiantis Strateginių planų reglamente nustatytais procedūromis ir kriterijais.

Rengdami strateginį planą, turime atsižvelgti ir į šalies žemės ūkio situaciją, identifikuotas problemas ir nacionalinius tikslus. Siekiame suderinti ir skirtingas socialinių partnerių pozicijas, todėl nuolat konsultuojamės su visais socialiniais partneriais – ūkininkais, nevyriausybinėmis organizacijomis, mokslo įstaigomis, kitomis valstybinėmis institucijomis (2021 metais surengta 10 tematinų konsultacijų). Glaudžiai bendradarbiaujame su Aplinkos ministerija, siekdami užtikrinti, kad į strateginį planą būtų integruotos efektyviausios agrarinės aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos priemonės. Tačiau konsultacijos yra tik vienas iš Strateginio plano rengimo elementų.

6. Žemės ūkio produktai – ES prekybos standartų peržiūra

– *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

Prekybos standartai, tai taisyklės bei sąlygos, nustatančios vartotojams parduodamų produktų kokybę. Jie grindžiami techninėmis produktų specifikacijomis, kad būtų apibrėžtos vienodos prekybos charakteristikos. Kalbant apie žemės ūkio produktus, tai apima šviežumo arba dydžio klasifikaciją,

pateikimą, ženklimą, pakavimą ir t. t., produktų specifikacijos taip pat gali apimti proceso ir gamybos metodus.

Prekybos standartai padeda palengvinti vidaus rinkos veikimą, neleisti į rinką patekti nepatenkinamos kokybės maisto produktams, teikti svarbią informaciją vartotojams ir užtikrinti vienodas sąlygas konkuruojantiems produktams.

Strategija „Nuo ūkio iki stalo“ numatoma peržiūrėti prekybos standartus, joje taip pat minimi ir kiti veiksmai, kuriais siekiama padidinti tvarumo aspektus maisto tiekimo grandinėje ir spręsti susijusias problemas.

2021 m. sausio mėn. Europos Komisija pradėjo poveikio vertinimą dėl ES prekybos standartų peržiūros. Nuo 2021 m. birželio 8 d. iki rugpjūčio 31 d. vyko viešos konsultacijos dėl prekybos standartų peržiūros. EK numato peržiūrėti ir, prireikus, pakoreguoti esamus standartus arba papildyti juos naujais, taip pat bus siekiama supaprastinti šios srities galiojančius teisės aktus.

ES Tarybos posėdyje numatoma aptarti, koku būdu prekybos standartų politika gali prisidėti prie tvarumo tikslų, kuriuos standartus reikėtų pritaikyti prie besikeičiančių vartotojų pageidavimų ar besivystančių technologijų. Numatoma apsikeisti nuomonėmis dėl dabartinių ES medaus ženklavimo taisyklių tobulinimo, nurodant kilmės šalį (pagal dabar galiojančią reglamentavimą medaus mišiniuose nebūtina nurodyti konkrečias kilmės šalis).

Lietuvos pozicija

Lietuva pritaria, kad prekybos standartai ir juos reglamentuojantys teisės aktai būtų peržiūrimi, prireikus atnaujinami bei tobulinami, atsižvelgiant į Žaliojo kurso bei strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslus. Peržiūrėta ES prekybos standartų sistema turi prisidėti prie tvarumo tikslų įgyvendinimo. Šiame kontekste svarbios ir diskusijos dėl produktų ženklavimo ES harmonizavimo, apimant gyvūnų gerovės, maistingumo, jų kilmės ir kitus aspektus. Taip pat ir maisto švaistymo bei maisto atliekų mažinimo klausimai.

Dėl medaus ženklavimo – Lietuva nuosekliai pasisako už mišiniuose naudojamo medaus kilmės šalių nurodymą.

7. Komunikatas dėl naujos ES miškų strategijos iki 2030 m.

– Politiniai debatai

Klausimo esmė:

Komunikatas dėl naujos ES miškų strategijos iki 2030 metų (toliau – strategija) patvirtintas 2021 m. liepos 16 d. Strategija yra Žaliojo kurso dalis paremta ES biologinės įvairovės iki 2030 metų nuostatomis bei prisideda prie „Fit for 55“ paketo tikslų.

Strategijoje išdėstyti konkretūs veiksmai kaip pagerinti ES miškų kiekį, kokybę bei sustiprinti jų apsaugą, atkūrimą ir atsparumą. Ja siekiama pritaikyti Europos miškus prie naujų sąlygų, ekstremalių orų ir kitų dėl klimato kaitos kylančių iššūkių.

Strategijoje stengiamasi atspindėti ekonomines, socialines ir aplinkosaugines miškų funkcijas visų pirma pabrėžiant miškų daugiafunkciškumo vaidmenį; miškininkų ir viso miškų sektoriaus indėlį siekiant tvarios ir neutralios klimatui ekonomikos iki 2050 metų; miškų ekosistemų atkūrimo, atsparumo ir adekvačios apsaugos užtikrinimą; adekvatų miškų monitoringą ir strateginį planavimą.

Pagrindinės veiksmų sritys:

- Remti socialines ir ekonomines miškų funkcijas siekiant kaimo vietovių klestėjimo ir skatinti miškų bioekonomiką nepažeidžiant tvarumo principų;
- Saugoti, atkurti ir plėsti ES miškus kovoje su klimato kaita, stabdant biologinės įvairovės nykimą ir užtikrinant miškų ekosistemų atsparumą ir daugiafunkciškumą;
- Strateginis miškų stebėjimas, ataskaitų teikimas ir duomenų rinkimas;
- Kitos svarbios veiksmų sritys (mokslinių tyrimų ir inovacijų stiprinimas, nuosekli ES miškų valdymo sistema, esamo ES reglamentavimo įgyvendinimo ir vykdymo stiprinimas).

Lietuvos pozicija

Lietuva iš esmės palaiko daugelį šios strategijos nuostatų. Strategija prisidės prie geresnio ir efektyvesnio miškų ekosistemų ir bendrai gamtos apsaugos užtikrinimo.

Įvertinus nacionalines aplinkybes, jos nuostatas numatoma integruoti į nacionalinį strateginį dokumentą miškams laikotarpiui iki 2030 metų².

Lietuva remia priemones susijusias su miškų veisimu, efektyviu ES finansinių instrumentų naudojimu, naujų paramos schemų vystymu, mokslinių tyrimų ir inovacijų stiprinimu, medienos iš tvariai valdomų miškų naudojimo skatinimu. Pažymėtina, kad strategijoje trūksta balanso tarp socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių miškų funkcijų, o tai gali neigiamai paveikti miškų sektoriaus konkurencingumą.

Europos Komisijos numatomas teisėkūros pasiūlymas dėl ES Miškų stebėjimo, ataskaitų teikimo ir duomenų rinkimo sistemos sukūrimo gali sukelti didelę papildomą administracinę naštą, teikiamų ataskaitų ir informacijos, rengiamų nacionalinių planų ir vykdomos stebėsenos miškuose dubliavimą.

Pažymėtina tai, kad miškų srities reglamentavimas priskiriamas ES valstybių narių kompetencijai, todėl visi Europos Komisijos teisinio reguliavimo pasiūlymai šioje srityje turėtų būti ypač detaliam įvertinti ir pagrįsti – turi būti laikomasi subsidiarumo principo.

8. Pasirengimas įgyvendinti 55 proc. tikslą („Fit for 55“) (teisėkūros iniciatyvos atnaujintam 2030 m. klimato srities tikslui įgyvendinti): žemės ūkio ir miškininkystės indėlis

– *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

ES Tarybos posėdyje pirmininkaujanti Slovėnija pakvies ministrus pasikeisti nuomonėmis dėl 2021 m. liepos 14 d. paskelbto priemonių rinkinio „Fit for 55“, akcentuojant žemės ūkio ir miškininkystės

² Numatoma patvirtinti 2022 m.

indėli. „Fit for 55“ priemonių rinkinys nukreiptas į tikslą – ES iki 2030 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekį bent 55%, palyginti su 1990 m. lygiu bei iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą. Ketinama iš dalies pakeisti aštuonis jau galiojančius teisės aktus, taip pat pateikiamos penkios naujos iniciatyvos įvairiose politikos srityse ir ekonomikos sektoriuose: klimato, energetikos ir kuro, transporto, pastatų, žemės naudojimo ir miškininkystės. Tai iniciatyva tiesiogiai susijusi su ES Žaliuoju kursu bei susijusiomis strategijomis „Nuo ūkio iki stalo“, „ES Biologinės įvairovės strategija iki 2030 m.“, naująja „ES miškų strategija iki 2030 m.“. Pažymėtina, kad visos ES valstybės narės ir visi ekonomikos sektoriai, įskaitant žemės ūkį ir miškininkystę, turės prisidėti prie šio bendro tikslo įgyvendinimo.

ES Tarybos posėdyje numatoma diskusija dėl pagrindinių žemės ūkio uždavinių ir iššūkių siekiant prisidėti prie tikslo iki 2030 m. sumažinti ŠESD kiekį bent 55%, koks galėtų būti miškininkystės vaidmuo siekiant šio tikslo ir kitų susijusių aspektų.

Lietuvos pozicija

Lietuva iš esmės teigiamai vertina „Fit for 55“ teisės aktų paketą kaip numatantį konkrečius veiksmus siekti šilumos efektą sukeliančių dujų (ŠESD) mažinimo tikslų. Ambicingo ES tikslo iki 2030 m. sumažinti ŠESD kiekį 55% ir iki 2050 m. pasiekti neutralumą klimatui, siekimas lems didelius pokyčius daugelyje sričių. Svarbios bendros pastangos ir tinkamai subalansuotas požiūris.

Iššūkiai Lietuvos žemės ūkio sektoriui dideli. Jis turės būti transformuojamas pereinant prie tvaresnės gamybos, tausaus išteklių naudojimo, biologinės įvairovės apsaugos ir atkūrimo, tuo pačiu užtikrinant ir aprūpinimo maistu tikslą. Turės būti užtikrintos finansinės paskatos per BŽŪP strateginio plano ir kitus instrumentus. Iššūkių kyla ir dėl teisėkūros proceso nenuoseklumo, tikimasi, jog numatomos pateikti naujos EK iniciatyvos (dėl anglies ūkininkavimo, dėl anglies kaupimo sertifikavimo sistemos sukūrimo) pateiks daugiau aiškumo šioje srityje. Iššūkiai, siekiant ženkliai sumažinti ŠESD žemės ūkyje, ypač trumpuoju laikotarpiu, susiję ir su ūkininkaujančiųjų kompetencijų stoka praktiniame lygmenyje taikyti inovatyvias, klimatui draugiškesnes technologijas. Tai ypač aktualu smulkiems ūkiams, sudarantiems didelę dalį Lietuvos ūkių struktūroje.

Lietuva iš esmės teigiamai vertina siūlymą po 2030 m. sukurti bendrą žemės sektorių, apjungiant *LULUCF* sektorių su žemės ūkio sektoriumi (ne-CO₂ emisijų dalis), kuris iki 2035 m. turėtų tapti neutralus klimatui. Tikėtina, kad tai leis tiksliau parinkti ir suderinti veiksmus ir priemones dėl žemės naudojimo kylančių ŠESD emisijų ir/ar jų absorbcijos potencialo didinimo tiek valstybės, tiek ūkio lygiu. Tačiau pritariame, kad reikia atlikti poveikio vertinimą atskirų ES valstybių narių lygiu, įvertinant jų specifinę situaciją bei aplinkybes³.

Palaukiame siekius darniau naudoti miško bei žemės ūkio naudmenas ir *LULUCF* sektoriuje generuoti daugiau absorbentų. Tvaraus miškų valdymo užtikrinimui būtina išlaikyti tinkamą balansą tarp

³ pagal 2018 m. duomenis LT žemės ūkio dalis ne ES ATLPS sektoriuje viena didžiausių ES (30%), didesnė tik IE (44%) ir DK (33%); tuo tarpu ES vidurkis - 17%

jų vykdomų ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių funkcijų. Nustatant absorbentų generavimo tikslus turėtų būti įvertinta valstybių narių specifika, brandžių miškų plotų augimas.

Lietuva teigiamai vertina medienos naudojimo statybose ir renovacijoje skatinimo ir plėtros priemonės, prisidedančias prie bioekonomikos vystymo ir absorbcijos didinimo. Tvariai pagamintos biomasės naudojimas turi būti skatinamas ir siekiant pakeisti iškastinių ar kitų neatsinaujinančių žaliavų naudojimą.

9. Kiti klausimai:

a) 2021 m. Jungtinių Tautų aukščiausiojo lygio susitikimas maisto sistemų klausimais – *Pirmininkaujančios valstybės narės informacija*

Klausimo esmė:

2021 m. rugsėjo 23 d. Niujorke įvyko virtualus Jungtinių Tautų (JT) Maisto sistemų aukščiausiojo lygio susitikimas skirtas aptarti JT Darnaus vystymosi tikslus, pagreitinti veiksmus ir pertvarkyti maisto sistemas.

Susitikimo metu apie 150 šalių ir apie 300 iniciatyvinių organizacijų bei grupių palaikė įsipareigojimus pertvarkyti maisto sistemas pagal numatytus septynis prioritetus, kurių reikia imtis norint paspartinti perėjimą prie sveikesnių, tvaresnių, teisingesnių ir atsparesnių maisto sistemų⁴.

ES valstybės narės, rengdamosi šiam JT aukščiausiojo lygio susitikimui, buvo aptarusios ir 2021 m. gegužės 26-27 d. patvirtinusios Tarybos išvadas dėl maisto sistemų. Išvadose akcentuojamas tvarumas, sveikos mitybos skatinimas, maisto saugos ir visuomenės sveikatos stiprinimas, sąveika su mokslu ir kt. susiję klausimai.

Susitikimo metu ES pažymėjo, kad yra visapusiškai įsipareigojusi įgyvendinti Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., JT bendrąją klimato kaitos konvenciją (UNFCCC), Paryžiaus susitarimą ir Biologinės įvairovės konvenciją (CBD), tvirtai remia veiksmus, kad iki 2030 m. būtų suteiktas naujas postūmis siekiant 17 Darnaus vystymosi tikslų. ES yra pasiryžusi dėti pastangas, kad būtų sukurta tvari ir atspari ES maisto sistema, pasirengusi su partneriais dalytis savo žiniomis, ekspertine kompetencija ir patirtimi, puoselėti aljansus ir partnerystes. Pagrindiniai trumpalaikiai ir vidutinės trukmės veiksmai ir iniciatyvos, kurių ES ketina imtis tuo tikslu, tai Europos žaliojo kurso ir strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ įgyvendinimas.

Lietuvos pozicija

Lietuva išklausys ES Tarybos posėdžio metu pateiktą informaciją.

Lietuva yra išreiškusi pritarimą ES prioritetams, kurie patvirtinti rengiantis 2021 m. JT aukščiausiojo lygio susitikimui maisto sistemų klausimais ir išsakyti susitikimo metu.

⁴ panaikinti badą ir pagerinti mitybą; sumažinti rizikas susijusias su maisto sistemomis; apsaugoti lygybę ir teises; skatinti biomokslą; tvariai naudoti išteklius; palaikyti tvarią akvakultūrą; naudoti skaitmenines technologijas.

b) G20 žemės ūkio ministrų susitikimas (Florencija, 2021 m. rugsėjo 17-18 d.)

– *Italijos delegacijos informacija*

Klausimo esmė:

2021 m. rugsėjo 17–18 d. Florencijoje vyko G20 žemės ūkio ministrų susitikimas, kurio metu buvo priimta galutinė deklaracija, patvirtinanti įsipareigojimą užtikrinti apsirūpinimą maistu pagal tris tvarumo dimensijas: ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę.

Siekdami užtikrinti tvarias ir atsparias maisto sistemas, G20 ministrai dar kartą patvirtino savo ketinimą pasiekti nulinio bado tikslą. G20 ministrai sutarė, kad klimato kaita, ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai, gyvūnų ir augalų ligos ir tokie sukrėtimai, kaip Covid-19 pandemija reikalauja koordinuotų ir veiksmingų atsakomųjų veiksmų. Jie susitarė nepriimti jokių nepagrįstų ribojamųjų priemonių, dėl kurių tarptautinėse rinkose galėtų ženkliai svyruoti maisto kainos, o tai keltų grėsmę apsirūpinimo maistu saugumui.

Pasirašydami baigiamąjį komunikatą (pavadintą Florencijos tvarumo chartija), ministrai įsipareigojo stiprinti G20 narių ir besivystančių šalių bendradarbiavimą maisto ir žemės ūkio srityje, kad būtų dalijamasi žiniomis ir padedama plėtoti vietos poreikius geriausiai atitinkančius vidaus gamybos pajėgumus, taip prisidedant prie žemės ūkio ir kaimo bendruomenių atsparumo ir atsigavimo.

Lietuvos pozicija

Lietuva išklauskys Italijos delegacijos informaciją.

c) Padėtis kiaulienos sektoriuje

– *Belgijos delegacijos ir palaikančių valstybių narių informacija*

Klausimo esmė:

Belgijos delegacija atkreipia dėmesį į susidariusią kritinę situaciją kiaulienos sektoriuje dėl žemų kiaulienos supirkimo kainų bei ženkliai išaugusių kaštų (ypač dėl pabrangusių pašarų). Europos kiaulių skerdenų kainos šiuo metu yra net 7,2 proc. mažesnės nei pernai, kai kainos ir taip buvo labai žemos dėl regioninių afrikinio kiaulių maro (AKM) protrūkių ir Covid-19 tiekimo grandinės bei vartojimo sutrikimų. Kita vertus, kiaulienos gamybos sąnaudos, ypač pašarų kaina, yra didžiausios per pastaruosius 8 metus.

Kai kurios valstybės narės, orientuotos į eksportą ir turinčios ar turėjusios AKM atvejų, negali eksportuoti kiaulienos į daugelį Azijos šalių, (ypač į Kiniją), o tai daro spaudimą ES vidaus rinkai bei neigiamai veikia kiaulienos kainas.

Šis pavojingas mažų kainų ir didelių gamybos sąnaudų derinys daro ženkliai neigiamą įtaką kiaulienos pramonei. Todėl Belgija, kartu su palaikančiomis valstybėmis narėmis (iki šiol Belgijai pritarimą išreiškė: Austrija, Bulgarija, Čekija, Estija, Graikija, Kroatija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas,

Lenkija, Malta, Prancūzija, Slovakija, Suomija, Vokietija, Vengrija) prašo Europos Komisijos išnagrinėti galimybę pradėti taikyti išskirtines rinkos priemones pagal Bendro rinkų organizavimo reglamentą.

Lietuvos pozicija

Lietuva pritaria Belgijos delegacijos susirūpinimui dėl sudėtingos situacijos kiaulienos sektoriuje ir prisijungia prie dokumento, kuriuo atkreipiamas EK dėmesys į susidariusią sudėtingą situaciją kiaulienos sektoriuje bei prašoma išnagrinėti galimybes taikyti priemones situacijai stabilizuoti. Lietuvoje taip pat stebimas kiaulienos supirkimo kainų kritimas bei augantys kaštai (ypač dėl pašarų brangimo).